

Lausunto

9.6.2026

VN/409/2026
VN/409/2026-OKM-52

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto; K 3/2026 vp Hallituksen vuosikertomus 2025

Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu vuoden 2025 hallituksen vuosikertomuksessa esitetyjä lausumavastauksia koskien seuraavaa:

Ruotsin kieli valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla M 2/2014 vp – EK 54/2014 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kokonaisselvityksen, jossa tarkastellaan maamme yleistä kielten opiskelun politiikkaa ja miten sitä pitäisi kehittää tulevia kielitaitohaasteita ennakoiden sekä huomioiden yhteiskunnan ja elinkeinoelämän yhä laajentuva ja monipuolistuva vieraiden kielten osaamisen tarve.

Eduskunnan lausumassa edellyttämä kokonaisselvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta toteutettiin vuonna 2017 ja on julkaistu opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusarjassa 2017:51. Petteri Orpon hallituksen toimet edistävät osaltaan myös kielten opiskelua.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin. Esitämme, että lausuma poistetaan.

Pamela Granskog, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varhaiskasvatustilain uudistus HE 40/ 2018 vp – EV 67/2018 vp

Lausuma 4: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin siten, että viittomakielisten oikeus saada varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään, joko suomen tai ruotsin viittomakielellä, turvataan.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että "kotoperäisten vähemmistö kielten, erityisesti saamen kielten, karjalan kielen, romanikielen ja kotimaisten viittomakielten asemaa halutaan vahvistaa. Hallitus selvittää, miten viittomakielisten lasten asemaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa voidaan vahvistaa."

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa vuonna 2026 toimeksiantona selvityksen koskien viittomakieltä käyttävien lasten aseman vahvistamista varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tarkoituksena on selvittää muun muassa, miten viittomakieltä käyttävät lapset ja nuoret saavat varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta kotimaisilla viittomakielillä yleisellä tasolla sekä tehdä ehdotuksia siitä, miten viittomakieltä käyttävien lasten varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta on mahdollista vahvistaa ja edistää kestäväällä tavalla nojautuen tutkituun tietoon.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.okm@gov.fi

Selvityksen laatii Jyväskylän yliopiston väitöskirjatutkija Ulla Sivunen. Selvityksen on määrä valmistua joulukuuhun 2026 mennessä.

Tarja Kahiluoto, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 5: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi uudistukseen liittyvän mittavan henkilöstörakenteen muutoksen etenemistä, koulutuspaikkojen riittävyttä ja valmistuvien määrää pitkän siirtymäkauden aikana sekä sen vaikutuksia varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatustalouden valmistelun yhteydessä vuonna 2018 (HE 40/2018) arvioitiin, että varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen aloituspaikkamäärän tulisi olla vuodesta 2020 alkaen vuosittain noin tuhat vuoteen 2027 asti, jotta varhaiskasvatus lain (540/2018) päiväkodin henkilöstön rakennetta koskeva vaatimus voidaan täyttää. Arvio perustuu nykyisen tasoiseen poistumaan sekä siihen, että 80 prosenttia aloittaneista valmistuu. Vuosittaiseen tuhanteen aloituspaikkamäärään pääsemiseksi sekä pääministeri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteisiin vastaamiseksi määrällisiä koulutustavoitteita on korotettu yliopistojen tulossopimuksissa sopimuskaudella 2021–2024 (855 tutkintoa) ja sopimuskaudella 2025–2028, jolloin varhaiskasvatuksen opettajien koulutustavoite nostettiin 1 280:een (2017–2020 vastaava luku oli 590). Koulutustavoitteisiin pääsyn mahdollistamiseksi koulutusmääriä on lisätty myös eduskunnan tähän tarkoitukseen myöntämällä erillisrahoituksilla. Vuoden 2023 lisätalous arvioissa varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen lisäaloituspaikkoihin osoitetulla 6,3 miljoonalla eurolla rahoitettiin kaikkien seitsemän varhaiskasvatuksen opettajan koulutusta tarjoavan yliopiston aloituspaikkoja vuosille 2024–2025 yhteensä 360 aloittavalla opiskelijalla. Lisäksi Opetus- ja kulttuuri ministeriö myönsi vuonna 2023 harkinnanvaraista rahoitusta Helsingin yliopistolle ja Åbo Akademielle erillisten varhaiskasvatuksen erityisopettajan opintojen tarjoamiseen. Rahoituksella toteutetaan 28 suomenkielistä ja 28 ruotsinkielistä koulutusta. Valtion julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024–2027 on varattu 17,36 miljoonan euron määräraha, joka on tarkoitus kohdentaa yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksen aloituspaikkamäärien lisäämiseen. Helmikuussa 2024 tehdyn päätöksen mukaisesti vuosina 2024–2026 varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoihin kohdennetaan yhteensä 16,225 miljoonan euron rahoitus, jolla rahoitetaan 875 aloituspaikkaa. Näistä 60 on ruotsinkieliseen koulutukseen. Rahoitus myönnetään edellyttäen, että eduskunta osoittaa tähän tarkoitukseen määrärahat. Vuonna 2024 yliopistoille myönnettiin 105 aloituspaikan rahoittamiseksi yhteensä 1 907 500 euroa. Vuonna 2025 yliopistoille myönnettiin 235 aloituspaikan rahoittamiseksi yhteensä 4 434 500 euroa.

Varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen hakijamäärät eivät ole merkittävästi muuttuneet vuodesta 2017 (vuonna 2017 oli 2 740 hakijaa ja vuonna 2023 määrä oli 2 639, vuonna 2024 hakijoita oli 2 721 ja vuonna 2025 määrä oli 2 688), mutta aloituspaikkamäärän kasvaessa hakijoiden määrä paikkaa kohden on pienentynyt merkittävästi. Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden suoritti yliopistossa vuosina 2020–2023 yhteensä lähes 2 800 henkilöä ja ammattikorkeakoulussa reilut 2 500 henkilöä. Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden suoritti ammattikorkeakoulussa samaan aikaan reilut 560 henkilöä. Vuonna 2024 varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden suoritti yliopistossa 972 henkilöä ja varhaiskasvatuksen sosionomikelpoisuuden ammattikorkeakoulussa 507 henkilöä. Vuonna 2025 varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden suoritti yliopistossa 813 henkilöä ja varhaiskasvatuksen sosionomikelpoisuuden ammattikorkeakoulussa 663 henkilöä.

Katri Tervaspalo, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus).

Opintolainan nostaminen osana opintotukea HE 171/2018 vp – EV 141/2018 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että selvitetään vaatimus pienituloisista perheistä tulevien toisen asteen opiskelijoiden velvollisuudesta nostaa opintolainaa ennen kuin voi saada toimeentulotukea. Kenenkään opintie ei saa katketa jo toisella asteella rahanpuutteen tai lainanoton takia.

Opintolaina on osa opintotukea. Toimeentulotukea ei ole tarkoitettu opintojen pitkäaikaiseen rahoittamiseen, jonka vuoksi edellytetään, että 18 vuotta täyttäneet opiskelijat hakevat opintolainaa. Opintolainan nostamista ei kuitenkaan edellytetä alle 18-vuotiailta. Lainan hakemista edellytetään sekä ammatillisia opintoja että lukiota suorittavilta. Lainaa ei kuitenkaan oteta huomioon toimeentulotuessa silloin, jos opiskelija ei ole todistettavasti saanut pankista lainaa. Jos opiskelijan ensisijaiset etuudet tai muut tulot ja varat eivät riitä toimeentulon turvaamiseen, voi opiskelijalla olla oikeus toimeentulotukeen. Toimeentulotuki on sosiaaliturvan viimesijainen tukimuoto, jonka saajilta edellytetään ensisijaisten etuuksien hakemista.

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylioppilastutkinnon uusi tutkintorakenne HE 235/2018 vp – EV 242/2018 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi, miten ylioppilastutkinnon uusi rakenne vaikuttaa lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen, ottaen erityisesti huomioon kahta tutkintoa suorittavat

opiskelijat ja aikuisopiskelijat, ja antaa siitä sivistysvaliokunnalle selvityksen, kun uudistuksen toimeenpanosta on saatavissa seurantatietoa riittävästi.

Ylioppilastutkinnon uutta tutkintorakennetta, jossa kokelaan on suoritettava viisi koetta, koskevaa säännöstä sovelletaan niihin kokelaisiin, jotka aloittavat tutkinnon suorittamisen kevään 2022 tutkintokerrasta lukien. Vuonna 2023 ylioppilastutkinnon suoritti noin 30 000 kokelasta. Suoritettujen ylioppilastutkintojen määrä on pysynyt samalla tasolla kuin ennen rakenteen uudistamista. Keväällä 2023 uuden tutkintorakenteen mukaisen tutkinnon suoritti 96 prosenttia ylioppilaista ja syksyllä 2023 97 prosenttia. Vanhan rakenteen mukaisesti ylioppilastutkintonsa suorittaneet ovat saaneet riittävät hyväksytyt arvosanat tai opintonsa suoritettua vuoden 2023 puolella, vaikka tutkinto onkin aloitettu ennen vuotta 2022.

Tietopalvelu Vipusen tietojen mukaan ammatillisen ja kahden/kolmen tutkinnon suorittaneiden määrissä ei ole tapahtunut kovin merkittäviä muutoksia viime vuosina.

Vuosi	Suorittajia
2019	1 473
2020	1 518
2021	1 377
2022	1 413
2023	1 389
2024	1 443
2025	1 536

Tietopalvelu Vipusen tietojen mukaan lukion aikuisten oppimäärän opiskelleiden lukumäärät ovat vuosia 2020, 2023 ja 2024 lukuun ottamatta olleet väheneviä. Muutoksen suunta on jatkunut jo pitkään. Siihen vaikuttavat mm. koulutustason yleinen nousu ja ammatillisten tutkintojen antama yleinen korkeakoulukelpoisuus.

Vuosi	Nuorten	Aikuisten
2019	28 707	897
2020	28 947	960
2021	29 763	690
2022	30 276	627
2023	30 420	945
2024	30 234	1 152

Maria Soininen, hallitussihteeri, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppivelvollisuuden laajentaminen HE 173/2020 vp – EV 218/2020 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että oppivelvollisuus uudistuksen ohella tulee edelleen jatkaa koko koulutuspolun uudistamiseksi ja vahvistamiseksi tähtäviä toimia, sillä ne tukevat ja ovat edellytyksenä myös oppivelvollisuus uudistuksen tavoitteiden ja toimeenpanon onnistumisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut joulukuussa 2024 työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) kehittämistoimet ja oppivelvollisuuslakiin tarvittavat muutokset. Työryhmä on valmistellut vuoden 2025 aikana hallituksen esityksen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lain

ja oppivelvollisuuslain muuttamiseksi. Lisäksi työryhmä tuottaa raportin, jossa selkeytetään nivelvaiheen koulutukseen järjestämiseen liittyvän lainsäädännön ja ohjeistusten tulkintaa, jonka lisäksi siihen kootaan nivelvaiheen koulutuksen ja laajennetun oppivelvollisuuden hyviä käytäntöjä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on seurata ja arvioida koulutuspolun toimivuutta ja kehittää sitä jatkuvasti niin, että koulutus- ja osaamistaso nousee, toisen asteen tutkinnon suorittaminen varmistuu, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Kehittämistoimien raportointi toteutetaan jatkossa muista uudistuksista mahdollisesti kirjattujen lausumien yhteyteen, ei enää osana oppivelvollisuuden laajentamista.

Victor Nyberg, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja varmistaa sen, että erityistä tukea tarvitseville ja vammaisille nuorille taataan opintojen kannalta olennaiset tukivälineet.

Vuoden 2021 elokuussa voimaan astunut oppivelvollisuuslaki laajensi oppivelvollisuutta Suomessa. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Laajennetun oppivelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että kaikki perusopetuksen päättävät jatkavat opintojaan ja siirtyvät joko välittömästi tai nivelvaiheen koulutuksen jälkeen toisen asteen koulutukseen. Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. Tämä tarkoittaa, että myös vammaisilla ja erityistä tukea tarvitsevilla nuorilla on mahdollisuus saada opiskelupaikka ja tarvittavat tukipalvelut opintojensa tueksi. Oppivelvollisuuden tavoitteiden toteutumista tukevat lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen lainsäädäntöön tehdyt muutokset, jolla varmistetaan opiskelijan oikeus oppimisen tukeen matalalla kynnyksellä sekä tarvittaessa opiskelijan oikeus erityiseen tukeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö laati osana oppivelvollisuuden seurantasuunnitelmaa raportin oppivelvollisten vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalveluiden saatavuudesta ja kehittämistarpeista toisen asteen koulutuksessa. Raportissa esitettävät kehittämisehdotukset ovat viitoittaneet jatkotoimia. Ne liittyvät muun muassa opiskelijoiden avustamista koskevien palvelujen selkeyttämiseen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä, vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opintososiaalisia etuuksia koskevien säännösten selkeyttämiseen, vaativan erityisen tuen aloituspaikkojen lisäämiseen yhteishaussa ja koulutuksen järjestämisen riittävien resurssien turvaamiseen, opiskeluhoitopalvelujen kehittämiseen ja saatavuuden varmistamiseen, tukipalvelujen koordinoimien ja yhteistyön kehittämiseen koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointi- alueiden välillä sekä viranomaisyhteistyön kehittämiseen tukipalveluista tiedottamisessa ja palveluihin ohjaamisessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalveluiden saatavuuteen ja kehittämistarpeisiin perustuvaa yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut selvityshenkilöt selvittämään ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen koulutuksen toimivuutta ja kehittämistarpeita ajalle 1.10.2025–31.8.2026. Selvityksen valmistuttua arvioidaan tarvittavat jatkotoimet.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 5. Eduskunta edellyttää, että erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten nuorten riittävä toisen asteen koulutuspaikkojen alueellinen saatavuus ja määrä turvataan ja sitä seurataan.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteena on selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää oppimisen tuen ketju varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle sekä yhtenäistää oppimisen tuki lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Oppimisen tuen kehittämissuunnitelma (10/2023–12/2024) valmisteli tarvittavat säännösmuutokset, joilla vahvistetaan opiskelijoiden saamaa oppimisen tukea ja erityisopetusta lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Vahvempi erityisopetus ja tukitoimien parempi kohdentaminen ammatillisessa koulutuksessa mahdollistavat opiskelijoiden saamat riittävät ja oikea-aikaiset tukitoimet, mikä vähentää painetta ammatillisiin erityisoppilaitoksiin hakeutumiseen ja siirtymisiin. Ammatillisten erityisoppilaitosten koulutus on tarkoitettu vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille, joilla on vaikea vamma, sairaus tai oppimisvaikeus, mikä edellyttää yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea.

Oppimisen tuen uudistus selkeyttää ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammatillisten erityisoppilaitosten tehtävää ja työnjakoa koulutuksen järjestämisessä erityistä tukea tai vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta ja turvaa aiempaa paremmin koulutuspaikkojen riittävyyden.

Oppimisen tuen uudistusta koskevat säännösmuutokset vahvistettiin tasavallan presidentin esittelyssä joulukuussa 2024 ja ne tulivat voimaan lukiokoulutuksessa 1.8.2025 ja tulevat voimaan ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2025 aikana laajemman selvityksen vaativan erityisen tuen koulutuksen muutostarpeista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut selvityshenkilöt selvittämään ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen koulutuksen toimivuutta ja kehittämistarpeita ajalle 1.10.2025–31.8.2026. Selvityksen valmistuttua arvioidaan tarvittavat jatkotoimet.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 6. Eduskunta edellyttää, että opinto-ohjauksen riittävät resurssit turvataan ja niiden saatavuutta seurataan.

Perusopetuslain 11 a pykälän mukaisesti oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista oppilaanohjauksista. Sellaisella perusopetuksen oppimäärää suorittavalla oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista oppilaanohjauksista (tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus). Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjauksista sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjauksista annetaan 8. ja 9. vuosiluokalla.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on toteuttanut opinto-ohjauksen uusia muotoja koskevan arvioinnin (OHJA) vuosina 2022–2024. Arviointi on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Opinto-ohjauksen kehittämisohjelmaa. Arviointi kohdistui oppivelvollisuuden laajentamisen mukanaan tuomiin uusiin tai vahvistettuihin opinto-ohjauksen muotoihin. Ohja-arvioinnin loppuraportti julkaistiin 9.10.2024.

Itä-Suomen yliopiston Ohjauksen koulutus toteuttaa vuosina 2023–2026 tutkimuksen tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen käytäntöjen perusteellisesta kuvaamisesta erilaisina seuraamuksineen. Tutkimuksessa tuotetaan perustavaa tietoa tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen käytännön toteutumisesta erilaisissa kouluissa. Tavoitteena on kehittää tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjauksista niin, että oppilaanohjaus olisi tuloksellista ja yhdenvertaista, yhteisöllistä ja koko kouluyhteisön jaetun ohjaustietoisuuden ja -toiminnan kannattelemaa.

Opetushallituksen ylläpitämän Lukioiden kehittämisverkoston (LUKE-verkoston) yhteyteen on perustettu syksyllä 2022 opinto-ohjaajien verkosto, jonka tavoitteena on tukea lukioiden opinto-ohjaajia lukiokoulutuksen toimintakulttuurin muutoksissa sekä pedagogiikan ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Verkostossa levitetään lukioiden laatutyöhön, opinto-ohjaukseen, korkeakoulu- ja työelämäyhteistyöhön sekä kansainvälisyyteen liittyviä käytäntöjä ja toimintamalleja. LUKE-verkoston kautta on mahdollisuus myös ohjauksen materiaalien jakamiseen, osaamisen kehittämiseen ja tapahtumien järjestämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen uraseurannan tiedonkeruuta. Työryhmän toimi kausi on 1.5.2024–31.12.2026. Työryhmän tehtävänä on kehittää laadullisen uraseurannan tarvitsemat ratkaisut ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen, suunnitella ja toteuttaa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen uraseurantakyselyt, luoda mallit ja rakenteet tiedon käsitteilyyn, esittämiseen ja tulkintaan sekä luoda ylläpito- ja kehittämismalli uraseurantakyselyiden ylläpitämiseen.

Heli Nederström, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 7. Eduskunta edellyttää, että oppilaalle tai opiskelijalle, jolla on oppimisvaikeuksia, neuropsykologisia ongelmia tai mielenterveyden haasteita, tulee järjestää riittävä ja tarvittava tuki koko koulutuspolulla mukaan lukien nivelvaiheen koulutus ja että tuen saatavuutta seurataan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt oppilaiden ja opiskelijoiden tukitoimien saatavuutta koko koulutuspolulla. Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyönä valmistellussa muistiossa tarkasteltiin opiskelijoiden erityisiä tuen tarpeita ja niihin vastaamista eri koulutusmuodoissa koko tuen ketjussa. Muistiossa todetut haasteet on otettu huomioon tämän hallituskauden oppimisen tuen uudistuksissa. Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteena on selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää oppimisen tuen ketju varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Nykyisin kaikki oppilaat ja opiskelijat eivät saa tarvitsemaansa tukea.

Oppimisen tuen uudistuksessa vahvistetaan opiskelijoiden saamaa erityisopetusta, jolla voidaan vastata myös niiden opiskelijoiden tuen tarpeisiin, joilla on laaja-alaisempia erityisopetuksen tarpeita, kuten oppimisvaikeuksia, neuropsykologia ongelmia tai mielenterveyden haasteita. Tuen tarpeet ovat koulutuksessa lisääntyneet ja moninaistuneet, mikä haastaa koulutuksen järjestäjät ottamaan opiskelijoiden tarpeet huomioon aiempaa paremmin. Tavoitteena on tukea opiskelijoiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti sekä pedagogisten tukitoimien että yhteisöllisen opiskeluhuollon avulla.

Oppimisen tuen uudistusta koskevat säännösmuutokset vahvistettiin tasavallan presidentin esittelyssä joulukuussa 2024 ja ne tulivat voimaan lukiokoulutuksessa 1.8.2025 ja tulevat voimaan ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026. Uudistusten toimeenpano jatkuu opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen yhteistyönä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 8. Eduskunta edellyttää, että sekä yksilöllisen että yhteisöllisen opiskelu huollon riittävä määrä ja alueellinen saatavuus turvataan ja sitä seurataan.

Lausuman mukaisesti yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista on selvitetty ja seuranta on toteutettu. Selvitysten keskeisten havaintojen pohjalta yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämistä tullaan jatkamaan erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen yhteistyönä selvityksistä saatua tietopohjaa hyödyntäen.

Esitämme, että lausuma poistetaan.

Merja Mannerkoski, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (esi- ja perusopetus)

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste)

Lausuma 9. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta turvataan tukiopeutus myös oppivelvollisille, jotka opiskelevat valmentavassa koulutuksessa, ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti säädetään opiskelijan oikeudesta tukiopeutukseen ja panostetaan opintojen ohjaukseen ja moniammatilliseen tukeen siten, että jokainen opiskelija saa tarvitsemansa tuen siirtyäkseen koulutuspolulla eteenpäin. Tukea on kohdistettava erityisesti niille nuorille, jotka ovat vaarassa jäädä jälkeen opetuksessa. Näin varmistetaan riittävä tuki opinnoissa etenemiseen jokaiselle opiskelijalle.

Oppimisen tuen uudistuksessa pääpaino on lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa matalan kynnyksen tukitoimissa, joita opiskelijan on mahdollisuus saada heti tuen tarpeiden ilmetessä. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiopeutusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee tutkinnon suorittamiseksi. Suurimpaan osaan opiskelijan tuen tarpeista voidaan vastata oppimisen tuella, tukiopeutuksella sekä muulla tuella ja ohjauksella, jota toteuttavat opetus- ja ohjaushenkilöstö yhteistyössä ja sovitulla tavalla.

Oppimisen tuen uudistusta koskevat säännösmuutokset vahvistettiin tasavallan presidentin esittelyssä joulukuussa 2024 ja ne tulivat voimaan lukiokoulutuksessa 1.8.2025 ja tulevat voimaan ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen selvityksen pohjalta vuonna 2025 käynnistetyssä kehittämissä arvioidaan tarvittavat muutostarpeet TUVA-koulutuksessa. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kehittämistä ja oppivelvollisuuslain tarkentamista valmisteleva työryhmä asetettiin ajalle 1.1.2025–31.1.2026.

Työryhmän tehtävänä on valmistella tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) kehittämistoimet ja oppivelvollisuuslakiin tarvittavat muutokset.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta turvataan ammatillisen koulutuksen sekä valmentavan koulutuksen oppivelvollisille oikeus erityisopetukseen.

Opiskelijoiden erityisen tuen tarpeet ovat lisääntyneet ja moninaistuneet, mikä tuo haasteita koulutuksen järjestäjien toiminnalle. Erityisopetuksella voidaan vaikuttaa merkittäväällä tavalla opiskelijoiden hyvinvointiin ja tukea tutkinnon ja koulutuksen suorittamista. Osana pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaista oppimisen tuen uudistusta vahvistetaan opiskelijoiden saamaa erityisopetusta ammatillisessa koulutuksessa.

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta tutkinnon suorittamiseksi eikä oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden erityisopettajalta saamaa tukea ja erityisopetuksen kohdentamista opiskelijoille, jotka tarvitsevat säännöllistä tai pitkäkestoista erityisopetusta. Erityisellä tuella tarkoitetaan erityisopettajan antamaa erityisopetusta. Lisäksi erityisellä tuella tarkoitetaan erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta, jota voi antaa muu opetus- ja ohjaushenkilöstö, sekä opiskelijan tarvitsemia muita erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityistä tukea voidaan järjestää opiskelijan tarpeiden mukaisesti erityispedagogisin monipuolisin ja vaihtelevien menetelmin.

Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on vastaavalla tavalla oikeus erityiseen tukeen, mikä mahdollistaa erityisen tuen jatkumon tutkintokoulutukseen siirryttäessä.

Oppimisen tuen uudistusta koskevat säännösmuutokset vahvistettiin tasavallan presidentin esittelyssä joulukuussa 2024 ja ne tulevat voimaan ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen selvityksen pohjalta vuonna 2025 käynnistetyssä kehittämistyössä arvioidaan tarvittavat muutostarpeet TUVA-koulutuksessa. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kehittämistä ja oppivelvollisuuslain tarkentamista valmisteleva työryhmä asetettiin ajalle 1.1.2025–31.1.2026. Työryhmän tehtävänä on valmistella tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) kehittämistoimet ja oppivelvollisuuslakiin tarvittavat muutokset.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 14. Eduskunta edellyttää, että S2/R2 -opetuksessa olevien tukea ja ohjausta kehitetään ja kielitietoinen opetus otetaan myös osaksi muuta opetusta. Oppilaitoksissa tulee myös seurata toteutuneita S2/R2 -opetustuntimääriä ja resursointia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ovat tehneet toimia suomi ja ruotsi toisena kielenä (S2) -oppimäärän perusteiden päivittämiseksi ja kehitystoimien tukemiseksi valtakunnallisesti. Opetushallitus päivitti perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet S2-oppimäärän opetukseen osallistumisen perusteiden ja valintakäytänteiden osalta. Oppimäärästä toiseen vaihtamista joustavoitetaan ja suomen ja ruotsin kielen opetuksen jatkumoa vahvistetaan. S2-oppimäärän kehittämistoimia tuetaan valtionavustuksilla sekä toteuttamalla valtakunnallinen kielitaidon arviointiväline opettajien tueksi oikean oppimäärän arviointiin.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Anssi Pirttijärvi, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 20. Eduskunta edellyttää, että oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia ja toisen asteen maksuttomuuden toteutumista seurataan tieteellisen tutkimuksen avulla. Pitkäkestoisen seurannan päämääränä on oltava uudistuksen keskeisten tavoitteiden toteutumisen seuranta. Näitä ovat muun muassa koulutus- ja työllisyysasteen nouseminen sekä koulutuksellisen tasa-arvon kehittymiseen kiinteästi liittyvä lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntyminen ja syrjäytymisen väheneminen.

Vuonna 2025 valmistui opetus- ja kulttuuriministeriön VATT/Datahuoneelle toimeksi antama selvitys oppivelvollisuus uudistuksen vaikutuksista. Tutkimus hyödyntää laajasti Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja ja oppivelvollisuuslain korotuksen vaikutuksia analysoitiin erityisesti opinnoista valmistumisen, koulussa vietettyyn ajan, syrjäytymisen sekä palkkojen osalta. Aineistoa kerättiin vaiheessa, jossa uudistuksen toimeenpanosta oli kulunut noin neljä vuotta, ja laajennetun oppivelvollisuuden piiriin tulleista vasta ensimmäiset olivat ennättäneet suorittaa toisen asteen koulutuksensa loppuun ja hakeutua jatko-opintoihin tai työhön. Pienehkön aineiston vuoksi tutkimuksen tulokset eivät vielä laajasti kuvaa siitä, miten uudistus on vaikuttanut toisen asteen tutkinnon suorittamisasteen, koulutukselliseen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuden lisääntymiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, lasten ja nuorten hyvinvoinnin paranemiseen tai työelämään ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Raportti luettavissa Datahuoneen julkaisusarjassa 5/2025 Oppivelvollisuuslain korotuksen vaikutuksista.

VATT/Datahuoneen ja Juha Juntilan väitöskirjatutkimuksen valmistuttua opetus- ja kulttuuri ministeriö on toteuttanut kaikki oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon seurantasuunnitelmassa vuosille 2021–2024 todetut seurannat, selvitykset ja tutkimukset. Suunnitelma perustui hallituksen esityksessä kuvattuihin seuranta tarpeisiin sekä lain yhteydessä eduskunnan kirjaamiin 22 lausumaan. Jatkossa oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksista kerätään tietoa osana yleistä koulutusjärjestelmää koskevaa tiedonkeruuta ja sitä analysoidaan koulutuksesta tehtävien erilaisten laatu- ja vaikuttavuusarviointien yhteydessä.

Lausumassa todetut seurannat, selvitykset ja tutkimukset ovat valmistuneet ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Minna Bálint, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 21. Eduskunta edellyttää, että oppivelvollisuus uudistuksessa huolehditaan myös saamenkielisten mahdollisuudesta saada opetusta omalla äidinkiellään ja edistetään riittävän saamenkielisen opetushenkilöstön saatavuutta.

Vuonna 2025 jatkettiin saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävää opetuspilottia, jota on vuodesta 2018 alkaen johtanut Utsjoen kunta ja jonka koordinoinnista vastaa Saamelaiskäräjät. Hankkeessa tarjotulla etäopetuksella pyritään tavoittamaan saamelaisalueen kuntien ulkopuolella olevia saamenkielisiä lapsia ja nuoria perusopetuksen ja lukiokoulutuksen piirissä. Hankkeen tavoitteena on saattaa yhä useampi saamelaistaustainen oppilas saamen kielten opetuksen piiriin ja luoda saatujen tulosten ja kokemusten kautta edellytykset saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen valtakunnalliselle vakinaistamiselle.

Oulun yliopistolla on valtakunnallinen tehtävä koskien saamen kieliä ja kulttuuria myös korkeakoulujen sopimuskaudella 2025–2028. Lisäksi opetus- ja kulttuuri ministeriön ja Lapin yliopiston välisessä sopimuksessa mainitaan yhtenä yliopiston vahvuusalana globaali arktinen vastuu ja tässä yhteydessä muun muassa saamen- ja alkuperäiskansatutkimus. Sopimuksessa mainitaan myös, että yliopisto kehittää saamenkielisiä sisältöjä luokanopettajakoulutuksessaan (ml. erityispedagogiikka). Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Oulun yliopistolle yliopistojen harkinnan varaista rahoitusta (328 860 euroa) kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen saamenkielisessä korkeakoulutuksessa. Rahoitetun hankkeen kehityskohteena on korkea koulu yhteistyö ja erityisesti saamenkielisten opettajien kouluttaminen. Rahoituksen käyttöaika on 15.12.2024–30.6.2027.

Sini Keinonen, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö

Marjo Vesalainen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko VNS 1/2021 vp – EK 15/2022 vp

Lausuma 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistuksen koko koulutuspolulla varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle, jotta jokainen oppimisvaikeuksia tai muita oppimisen haasteita kokeva ja tukea opinnoissaan tarvitseva saa tarvitsemansa tuen jo varhaisessa vaiheessa, ja että oppimisvaikeuksien tuen tarpeen tunnistamisen sekä oikea-aikaisen ja vaikuttavan tuen saavutettavuuden parantamiseksi laaditaan kansallinen toimenpideohjelma.

Korkeakoulut laativat opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksesta vuonna 2022 omat korkeakoulukohtaiset saavutettavuussuunnitelmansa vuonna 2021 julkaistun korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman yhteisten suuntaviivojen pohjalta. Erityistä huomiota suunnitelmassa pyydettiin kiinnittämään opiskelijavalintoihin ja opetuksen järjestämiseen (ml. kohtuulliset mukautukset, yksilölliset opiskelu järjestelyt ja esteettömyys), opinto- ja uraohjaukseen (ml. tarveharkintainen tuki) ja kaikenlaisen häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen korkeakoulu-yhteisössä. Oppimisen tuki ja ohjaus on huomioitu korkeakoulujen suunnitelmissa niihin liittyviä korkeakoulukohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä on kuvattu. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti kesäkuussa 2023 korkeakouluille saavutettavuussuunnitelmia koskevan keskustelutilaisuuden suunnitelmia koskevista jatkotoimista keskustelemiseksi. Korkeakoulut päivittivät suunnitelmansa nykyisellä sopimuskaudella (2025–2028). Opetus- ja kulttuuriministeriö käy syksyllä 2026 korkeakoulujen kanssa sopimuskauden 2025–2028 välitarkastelut. Osana näitä tarkasteluja korkeakoulut raportoivat, miten ne ovat edistäneet yhteisiä tavoitteita.

Varhaiskasvatusta koskeva tuen uudistus tuli voimaan 1.8.2022 (Varhaiskasvatustlain muutos). Hallitus on uudistanut esi- ja perusopetuksen oppimisen tukea koskevan lain säädännön. Uudistettu lainsäädäntö tuli voimaan 1.8.2025. Uudistuksella vahvistetaan oppilaan oikeutta saada tarvitsemiaan tukimuotoja ja tukitoimia opetukseen osallistumiseksi, opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi siten, että tukimuotojen ja tukitoimien järjestäminen on valtakunnallisesti yhtenäistä.

Asia ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin. Esitämme, että lausuma poistetaan.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus)

Katri Tervaspalo, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus)

Lausuma 7. osana varhaiskasvatustalouden ja perusopetuslainsäädännön uudistusta tulee huomioida maksuton varhaiskasvatus, kaksivuotisen esiopetuksen vakinaistaminen, joustava siirtymä ja yhteistyö esi- ja alkuopetuksen välillä sekä yhtenäinen tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle; lisäksi lainsäädännön kehittämisessä tulee huomioida osa-aikaisen varhaiskasvatuksen suhdeluvun määrittelyn korjaaminen, varhaiskasvatuksen vuorohoidon saavutettavuus, laadun kehittäminen sekä pienten koululaisten vuorohoidon järjestäminen

Valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa (2021) linjataan kehittämistoimia vuoteen 2040 asti. Siinä kuvataan koulutuksen ja tutkimuksen tavoitela sekä tarvittavat voimavarojen, rakenteiden ja ohjauksen muutokset, joilla vastataan ja vaikutetaan toimintaympäristön muutostekijöihin ja luodaan merkityksellisen elämän edellytykset kaikille. Koulutuspoliittisessa selonteossa esitetyjä toimenpiteitä on edistetty erilaisina kokonaisuuksina jo edellisellä hallituskaudella esimerkiksi Oikeus Oppia -kokonaisuudessa, jossa koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi toteutettiin tarveperusteisen rahoituksen vakiinnuttaminen varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, tehtiin ehdotuksia lähikoulu- ja lähipäiväkotiperiaatteiden vahvistamiseksi sekä koronapandemian haittojen lieventämiseksi. Työryhmässä tehtiin myös esityksiä oppimisen tuen uudistamiseksi. Varhaiskasvatuksen tuki uudistettiin vuonna 2022 ja esi- ja perusopetuksen tuki vuonna 2024. Jatkumon vahvistaminen edellyttäisi varhaiskasvatuksen tuen uudistamista.

Tällä hallituskaudella pääministeri Orpon ohjelman mukaan on pyritty edelleen nostamaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta erityisesti yli 3-vuotiaiden lasten osalta. Erityisiä toimia on suunnattu maahanmuuttaja taustaisten lasten osallistumisasteen nostamiseksi varhaiskasvatuksessa tehostamalla maahanmuuttajataustaisten perheiden palveluohjausta muun muassa Opetushallituksen laatimilla tukimateriaaleilla ja tietopaketeilla.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujärjestelmään ei ole tällä hallituskaudella tehty uudistuksia. Tällä hetkellä noin puolet varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on maksuttomuuden piirissä perheen tulojen vuoksi.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu järjestettiin vuosina 2021–2024. Seurantatutkimuksen mukaan lasten osallistumisaste nousi, etenkin jos lapsi oli kuljetusetuuden piirissä, mutta lasten oppimistulokset eivät poikenneet sen välillä, osallistuivatko lapset kaksivuotiseen vai nykyiseen yksivuotiseen esiopetukseen, jos yksivuotiseen esiopetukseen osallistuva lapsi oli viisivuotiaana varhaiskasvatuksessa. Sen sijaan kotona 5-vuotiaana oleviin lapsiin verrattuna kaksivuotiseen esiopetukseen osallistuvien lasten akateemiset ja sosiaaliset taidot kehittyivät selvästi nopeammin kuin kotihoidossa olevilla lapsilla. Lasten siirryttyä perusopetukseen, nämä erot kuitenkin katosivat. Kokeilu ei myöskään tasoittanut lasten välisiä eroja. Hallitusohjelman mukaan seurantatutkimusta on myös tarkoitus jatkaa kokeiluun osallistuvien lasten osalta perusopetuksen loppuun asti. Koska nykyiseen varhaiskasvatuksen ja esiopetukseen kokonaisuuteen osallistuminen tuottaa samat vaikutukset kuin kaksi vuotinen esiopetus, esiopetuksen laajentaminen ei ole perusteltua. Seurantatutkimuksen mukaan lapsen tuki toteutuu esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa vaihtelevasti. Lapsen tuen toteuttamisen sujuvuutta lisäisi se, että varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tuen rakenne olisi mahdollisimman yhdenmukainen. Tämä sujuvoittaisi myös oppimisen polun alkupään siirtymä.

Hallitusohjelmassa ei ole varattu määrärahoja varhaiskasvatuksen kehittämistoimenpiteisiin.

Mervi Eskelinen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 8. Hallitus valmistelee kokonaisvaltaisen ja tavoitteellisen toimenpideohjelman, jolla varmistetaan jokaisen oppilaan perusopetuksen aikana vaadittavien perustaitojen (lukutaito, kirjoittaminen, laskeminen) oppiminen;

Perusopetuksen osalta pääministeri Petteri Orpon hallituskaudella keskitytään perustaitojen ja -valmiuksien parantamiseen. Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Oppilailla ja opettajilla on oltava työrauha keskittyä oppimiseen ja opettamiseen. Opetustuntimäärää on lisätty 1.8.2025 alkaen kolmella vuosiviikkotunnilla. Asetusta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta muutettiin siten, että vuosiluokilla 1–2 sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta lisättiin yhdellä vuosiviikkotunnilla ja vuosiluokilla 3–6 äidinkielen opetusta lisättiin yhdellä vuosiviikkotunnilla. Uudistus tuli voimaan 1.8.2025. Nämä lisätunnit antavat lisää aikaa käydä läpi nykyiset valtakunnalliset tavoitteet ja sisällöt sekä auttavat tuomaan työrauhaa opettajille ja oppilaille. Perustaitojen hallinta on edellytys myöhemmälle oppimisen kerryttämiseksi. Hallitusohjelman toimenpiteet perusopetuksen vähimmäistuntimäärän nostamiseksi, oppimisen kolmiportaisen tuen uudistamiseksi ja vahvistamiseksi sekä tasa-arvorahoituksen määrärahatason vakiinnuttamiseksi ovat olennaisia uudistuksia perustaitojen vahvistamiseksi.

Valtioneuvosto on antanut 26.3.2026 eduskunnalle lakiesityksen perusopetuksen osaamistakuusta, joka koskee perusopetuksen oppilaiden oppimisen ja osaamisen arviointia. Sivistysvaliokunnan mietintö on julkaistu 3.6.2026 SiVM 7/2026 vp HE 35/2026 vp. Osaamistakuu tarkoittaa vähimmäisosaamistason määrittelyä ja sen saavuttamista edettäessä peruskoulussa luokalta seuraavalle. Tavoitteena on varmistaa jokaiselle nuorelle riittävät

perustaidot, joilla pärjää jatko-opinnoissa. Osaamistakuun keskiössä oleva perustaitojen parantaminen liittyy erityisesti matemaattisen ajattelun kehittyminen sekä lukemisen ja kirjoittamisen oppimisen varmistamiseen. Lakiesitys edellyttää esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden uudistamista oppilaan arvioinnin ja oppiaineiden tavoitteiden, sisältöjen ja arviointikriteerien osalta. Lain mukaisesti uudistetut opetussuunnitelman perusteet tulee antaa 31.10.2027 mennessä ja niiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan esiopetuksessa ja peruskouluissa käyttöön 1.8.2028.

Näiden toimien lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut perusopetuksen kehittämisen kokonaisuutta kolmen työryhmän kautta. Työryhmät ovat perusopetuksen oppimistulosten laskua ja siihen puuttumiseksi ehdotettavia toimenpiteitä pohtiva oppimistulostyöryhmä, väestökehityksen vaikutuksia perusopetuksen järjestämiseen pohtiva väestökehitystyöryhmä sekä peruskoulun pitkän tähtäimen visiota pohtiva peruskoulun tulevaisuustyö.

Peruskouluvisio julkaistiin 11.2.2026. Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämiseen pohtiva työryhmä luovutti raporttinsa 12.3.2026. Oppimistuloskehitystä tarkasteleva työryhmä luovutti raporttinsa 29.4.2026. Oppimistulostyöryhmä esitti raportissaan laajoja toimenpiteitä oppimistulosten nostamiseksi. Näitä ovat mm. resurssien lisääminen opetukseen, opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen selkeyttäminen ja vähentäminen vaatimustasoa laskematta, perustaitojen vahvistaminen ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen. Oppimistulosten nostaminen edellyttää sitä, että resurssit ja ohjaus tukevat tätä tavoitetta.

Väestökehitystyöryhmä tuotti raportissaan kattavan tilannekuvan perusopetuksen järjestämisen edellytyksistä väestömurroksen Suomessa. Lisäksi esitettiin toimenpide-ehdotuksia mm. perusopetuksen rahoitukseen, opetushenkilöstöön, maahanmuuttotasaisten oppilaiden opetukseen, opetuksen järjestäjien välisen yhteistyön vahvistamiseen, etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen, ruotsinkieliseen perusopetukseen sekä koulumatkoihin liittyen.

Tommi Karjalainen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 9. Hallitus jatkaa toimia koulutuksen tasa-arvon parantamiseksi ja segregaaation vähentämiseksi sekä maahanmuuttajien koulutuspolkujen vahvistamiseksi; toimissa pyritään purkamaan sukupuolen mukaan vahvasti jakautuneita oppimistuloksia ja koulutusvalintoja sekä vähentämään lasten kotitaustan vaikutusta oppimistuloksiin;

Valtion erityisavustuksen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin (niin sanottu tasa-arvoavustus/tasa-arvoraha) myöntämistä on jatkettu pääministeri Orpon hallituskaudella. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on vakiinnuttanut määrärahan tason. Avustuksella vahvistetaan koulutuksellista tasa-arvoa kohdentamalla tukea niille päiväkodeille ja kouluille, jotka sijaitsevat sosioekonomisesti huono-osaisemmillä alueilla, vahvistetaan laadukkaiden oppimistulosten saavuttamista ja hyvinvointia ja pienennetään lapsi- ja opetusryhmäkokoja. Vuosina 2024–2026 määrärahan suuruus on vuositasolla noin 50 miljoonaa euroa. Vuosien 2024–2026 osalta avustusta myönnettiin keväällä 2024 yhteensä 280:lle varhaiskasvatuksen ja/tai opetuksen järjestäjälle noin 145,7 miljoonaa euroa. Tästä on vuosina 2024, 2025 ja 2026 maksettu noin 48,6 miljoonaa euroa. Rahoitus vakiinnutettiin vuoden 2023 alussa osaksi lainsäädäntöä lisäämällä lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Erityisavustuksen toteutumisesta ja sen määrästä päätetään kuitenkin erikseen valtion talousarviossa.

Korkeakoulut laativat opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksesta vuonna 2022 omat korkeakoulukohtaiset saavutettavuussuunnitelmansa vuonna 2021 julkaistun korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman yhteisten suuntaviivojen pohjalta. Erityistä huomiota suunnitelmassa pyydettiin kiinnittämään opiskelijavalintoihin ja opetuksen järjestämiseen (mukaan lukien kohtuulliset mukautukset, yksilölliset opiskelijajärjestelyt ja esteettömyys), opinto- ja uraohjaukseen (mukaan lukien tarveharkintainen tuki) ja kaikenlaisen häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen korkeakoulu yhteisössä. Oppimisen tuki ja ohjaus on huomioitu korkeakoulujen suunnitelmissa niihin liittyviä korkeakoulukohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä on kuvattu. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti kesäkuussa 2023 korkeakouluille saavutettavuussuunnitelmia koskevan keskustelutilaisuuden suunnitelmia koskevista jatkotoimista keskustelemiseksi. Korkeakoulut päivittävät suunnitelmansa nykyisellä sopimuskaudella (2025–2028). Opetus- ja kulttuuriministeriö käy syksyllä 2026 korkeakoulujen kanssa sopimuskauden 2025–2028 välitarkastelut. Osana näitä tarkasteluja korkeakoulut raportoivat, miten ne ovat edistäneet yhteisiä tavoitteita. Lisäksi korkeakoulutuksen saavutettavuuden vahvistaminen ja korkeakouluopintoihin pääsyyn sujuvoittaminen on 15.6.2026 julkaisutavan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision keskeisiä tavoitteita.

Asia ei anna aiheutta jatkotoimenpiteisiin. Esitämme, että lausuma poistetaan.

Mika Puukko, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (varhaiskasvatus ja esi- ja perusopetus)

Katri Tervaspalo, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus)

Lausuma 11. Hallitus valmistelee kiireellisesti toimenpiteet (ml. aloituspaikat, läpäisyasteen parantaminen, avoimen korkeakoulutuksen väylä, saavutettavuus), joilla varmistetaan, että vähintään puolet ikäluokasta suorittaa korkeasteen tutkinnon;

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimeenpanee hallituksen JTS 2025–2028-riihen yhteydessä käynnistämää ohjelmaa koulutustason nostamiseksi ja korkeakoulutuksen opintopolkujen sujuvoittamiseksi. Vuonna 2025 valmisteltiin ohjelman mukaiset hallituksen esitykset korkeakoulujen yhden opiskeluoikeuden säännöstä sekä sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilökoulutusten, tutkintorakenteen uudistamisesta. JTS 2026–2029 -riihen yhteydessä päätettiin sadan miljoonan euron investoinnista koulutustason nostoa tukeviin toimiin. Rahoitus kohdennetaan korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäykseen talouskasvun edellytyksiä tukevilla aloilla sekä avoimen korkeakoulutuksen opintotieteliin toisen asteen koulutuksen päättäneille nuorille. Koulutustason nostaminen on huomioitu myös korkeakoulujen uudistetuissa rahoitusmalleissa vuodesta 2025 alkaen sekä uuden sopimuskauden korotetuissa tutkintotavoitteissa. Koulutustason nostaminen ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantaminen on 15.6.2026 julkaistavan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision keskeisiä tavoitteita. Visiossa asetetaan tavoitteeksi nuorten aikuisten korkeakoulutettujen osuuden nostaminen 60 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä.

Asia ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin. Esitämme, että lausuma poistetaan.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 12. Hallitus huolehtii koulutuksen saavutettavuudesta ja siitä, että tarvittava määrä osaajia on saatavilla joka puolella Suomea kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi, huomioiden molemmat kansalliskielet.

Korkeakoulujen vuonna 2022 laatimat saavutettavuussuunnitelmat sisältävät selvityksen korkeakoulun saavutettavuuden tilanteesta sekä mitattavissa olevat tavoitteet ja toteuttavat toimenpiteet saavutettavuuden edistämiseksi vuosina 2022–2024. Erityistä huomiota suunnitelmissa kiinnitettiin opiskelijavalintoihin ja opetuksen järjestämiseen (ml. kohtuulliset mukautukset, yksilölliset opiskelijärjestelyt ja esteettömyys), opinto- ja uraohjaukseen (ml. tarveharkintainen tuki) ja kaikenlaisen häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen korkeakoulu yhteisössä. Korkeakoulut raportoivat ministeriölle saavutettavuussuunnitelmiansa tavoitteiden toteutumisesta ja niitä seurataan osana korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä ohjausprosessia. Ministeriö tukee korkeakoulujen digivisiota sen tavoitteiden saavuttamisessa varmistaen sen yhteen toimivuuden muiden julkisten digitaalisten palveluiden kehittämishankkeiden (mm. JOD) kanssa. Korkeakoulujen tarjontaa tuodaan jatkuvan oppimisen yhteiselle digitaaliselle alustalle. Digivision tavoitteena on tarjonnan laajeneminen myös tutkintokoulutuksen puolelle, jolloin kunkin korkeakoulun paras osaaminen saadaan kaikkien korkeakoulujen käyttöön. Korkeakoulujen aloituspaikkalisäykset ja tutkintotavoitteiden edellyttämä sisäänoton kasvattaminen eri aloilla varmistavat, että joka puolella Suomea valmistuu riittävä määrä osaajia vastaamaan osaajapulaan ja kohtaanto-ongelmiin. Opetus- ja kulttuuri ministeriö on osoittanut korkeakouluille vuosille 2024–2027 osoittama 42,1 miljoonan euron lisäaloituspaikka-rahoitus erityisesti julkisen sektorin osaajapula-alojen koulutuksiin. Rahoituksella mahdollistetaan yhteensä 1 011 lisäaloituspaikkaa sosiaali- ja terveyden huollon ammattikorkeakoulutuksessa ja 875 lisäaloituspaikkaa varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksessa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut yliopistojen kanssa ja osoittanut rahoitusta 70 lääketieteen ja 20 eläinlääketieteen pysyvän aloituspaikan lisäämiseksi. JTS 2026–2029-riihen yhteydessä päätettiin sadan miljoonan euron investoinnista koulutustason nostoa tukeviin toimiin. Rahoitus kohdennetaan korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäykseen kasvualojen koulutuksissa syksyllä 2026 käynnistyvissä koulutuksissa, opintotukimenoihin sekä avoimen korkeakoulutuksen opintotieteliin toisen asteen koulutuksen päättäneille nuorille Ministeriö tukee skaalautuvia ja yhteistyölle rakentuvia koulutustoteutuksia tutkinto koulutukseen sekä nykyistä inklusiivisempaa ja joustavampaa korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen järjestäjä rakenteen kehittymistä ja koulutuksen tarjonnan ja työmarkkinoiden kysynnän vastaavuutta. Edus kunta on hyväksynyt lain ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta. Kokeilun tavoitteena on uudistaa toiminnanohjausta siten, että järjestäjillä olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vastata alueen koulutus tarpeisiin ja tukea koulutuksen saavutettavuutta.

Asia ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin. Esitämme lausuman poistamista.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus)

Ville Heinonen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste)

Lausuma 13. Hallitus käynnistää opintotukilainsäädännön kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on mahdollistaa opiskelijoille riittävä toimeentulo opiskeluaikana ja opintojen tavoitteellinen eteneminen; opintotukea tarkastellaan myös osana sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuutta.

Hallitus on valmistellut opintotukilain kokonaisuudistusta hallitusohjelman tavoitteiden pohjalta. Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuslaiksi ja eräksi muiksi laeiksi on tarkoitus antaa eduskunnalle vuotta 2027 koskevan talousarvion yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.8.2027. Tavoitteena on mahdollistaa

ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Uudistuksessa vahvistetaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa.

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 14. Hallitus vahvistaa kasvatusta ja opetusalan vetovoimaa ja pitovoimaa, huolehtii perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä, kelpoisuusvaatimusten säilymisestä vähintään nykytasolla ja siitä, että alan henkilöstöllä on mahdollisuus osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen kaikkialla Suomessa, huomioiden molemmat kansalliskielet.

Opettajankoulutuksen kehittämistä ja uudistamista on jatkettu toimijoiden yhteistyönä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Opettajankoulutusfoorumissa. Opettajankoulutusfoorumin toiminnassa huomioidaan kaikki opettajaryhmät ja kaikkien koulutusasteiden opettajien koulutus opettajien peruskoulutuksesta jatkuvaan oppimiseen ja toimintaa toteutetaan kaikkien opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen yhteishankkeena. Opettajankoulutusfoorumin tehtävänä on muun muassa laatia opettajankoulutuksen visio ja edistää Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman toimeenpanoa (kehittämisohjelma huomioi myös opetus- ja kasvatustalouden veto- ja pitovoiman vahvistamisen näkökulman), opettajankoulutusten ajankohtaisia kysymyksiä, LUMA(TE)-strategian ja toimenpidesuunnitelman toteuttamista, koulutuspoliittisen selonteon opettajankoulutuksia koskevia tavoitteita ja toimenpide-esityksiä sekä tukea opettajankoulutusten laadun vahvistamista ja varmistamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut varhaiskasvatuksen, opetusalan ja korkeakoulujen henkilöstölle suunnatun erikoistumiskoulutuksen toteuttamista.

Asia ei anna aiheutta jatkotoimenpiteisiin. Esitämme lausuman poistamista.

Marjo Vesalainen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus)

Lausuma 16. Koulutuspolitiikan rahoituksessa pyritään pitkäjänteisyyteen ja riittävään perusrahoitukseen hankerahoituksen sijasta ja että tarveperusteisesti koulutuksen perusrahoitusta ohjataan segregaaation vähentämiseksi ja koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseksi kaikkialla Suomessa.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen resurssien kasvattamista. Tarpeen vaatiessa on pohdittava myös koulutussektorilla käytävissä olevien resurssien priorisoimista ja sen edellyttämiä koulutusjärjestelmän sisäisiä resurssi siirtoja suomalaisten koulutustason nostamiseksi. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää resurssien kasvattamisen lisäksi koulutusjärjestelmän toiminnallisen tehokkuuden ja kustannustehokkuuden parantamista. Riittävän perusrahoituksen rinnalla on säilytettävä riittävä kehittämis- ja ylläpitorahoitus esim. digitalisaation pitkäjänteiseen hyödyntämiseen. 15.6.2026 julkistettavassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa korostuvat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen monipuolistaminen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettiin opetus- ja kulttuuri toimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (1079/2024), joka vahvistettiin 30.12.2024. Vuodesta 2026 alkaen ammatillisen koulutuksen valtion osuus rahoitus muodostuu pääosin laskennallisesta perusrahoituksesta, jota on noin 98–99 prosenttia, ja vain noin 1–2 prosenttia on harkinnanvaraista rahoitusta. Harkinnan varaista rahoitusta käytetään muun muassa strategiseen kehittämiseen sekä koulutuksen järjestämiskustannuksista ja muista välttämättömistä tarpeista aiheutuviin rahoituksen korotuksiin. Strategisen kehittämisen rahoitusta kohdennetaan erityisesti toiminnanohjauksen kokeiluun, jota kuvataan jäljempänä. Hankerahoituksia vähennetään luopumalla vuoteen 2025 asti valti-onavustuksina myönnetystä strategiarahoituksesta.

Koulutuksen järjestäjien saama laskennallinen rahoitus perustuu kokonaisuudessaan toteutuneisiin suoritteisiin. Laskennallisesta rahoituksesta 50 prosenttia perustuu toteutuneisiin opiskelijavuosiin, jossa opiskelijoiden lähtö tasoon perustuva osuus on 10 prosenttia ja koulutuksen kustannukset huomioiva osuus 40 prosenttia. Suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien osuus on 30 prosenttia, tutkinnon ja tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opiskelun (korkeakoulussa) osuus 18 prosenttia sekä opiskelija- ja työelämä palautteen osuus 2 prosenttia.

Opiskelijavuosiin perustuvassa rahoituksessa oppivelvollisuuslain mukaisessa maksuttomassa koulutuksessa olevien toteutuneet opiskelijavuodet otetaan rahoituksessa huomioon sellaisenaan. Ei maksuttoman koulutuksen opiskelijoiden opiskelijavuosista hyväksytään rahoituksen perusteeksi niin ikään toteutuneet opiskelijavuodet, mutta kuitenkin enintään kunkin koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty opiskelija vuosien enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvut, ml. opiskelija vuosien enimmäismäärä, uudistettiin vastaamaan vuoden 2026 alussa voimaan tulleita säädöksiä.

Uusi käyttöön otettu rahoitusmalli, jossa opiskelijavuosirahoituksessa siirryttiin ministeriön koulutuksen järjestäjille kohdentamien tavoitteellisten opiskelija vuosien rahoittamisesta toteutuneiden opiskelijavuosien rahoittamiseen, luo koulutuksen järjestäjille entistä paremman rahoituksen ennakoitavuuden. Uuden lähtö taso kriteerin sisältyminen

rahoitusmalliin luo koulutuksen järjestäjille kannusteen tarjota koulutusta myös lähtötasoltaan heikommille opiskelijoille ja edistää heidän valmistumistaan. Mitä alhaisempi perusopetuksen päättö todistuksen arvosana tai mitä alempi pohjakoulutus opiskelijalla on, sitä suurempi on koulutuksen järjestäjän opiskelijasta saama rahoitus. Tutkinnon suorittamisesta rahoitusta saa niistä opiskelijoista, joilla ei ole aiempaa tutkintoa. Työllistymisessä ja jatko-opiskelussa rahoitusta saa niistä, jotka eivät ole olleet työllisiä ennen koulutuksen aloittamista. Tämä luo osaltaan kannusteen tarjota koulutusta niille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Sekä lähtötaso- että työllistymiskriteerillä on segregaatiota vähentävä vaikutus. Varainhoitovuoden 2026 rahoitus kohdennettiin koulutuksen järjestäjille 19.12.2025 tehdyllä suoritepäätöksellä uuden rahoitusmallin mukaisesti.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2024 lain (1077/2024) ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeiluksi vuosina 2026–2033 ja laki tuli voimaan 1.1.2025. Keväällä 2025 toteutettiin haku kokeiluun ja Kansallinen koulutuksen arviointi keskus (Karvi) pisteytti hakemukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki syksyllä 2025 päätöksen valituista 40 ammatillisen koulutuksen järjestäjästä, jotka valittiin kokeiluun.

Toiminnanohjauksen kokeilu on osa hallitusohjelman tavoitetta parantaa ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua sekä edistää osaavan työvoiman saatavuutta. Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät saivat järjestämisluvun, joka sallii nykyistä laajemmin ammatillisen koulutuksen tutkintojen järjestämisen. Tavoitteena on keventää järjestämisluasäntelyä ja vahvistaa yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja elinkeino elämän välillä. Kokeilulla haetaan tapaa, jolla voitaisiin siirtyä ammatillisen koulutuksen ohjauksessa kumppanuuteen perustuvaan malliin. Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät käyvät opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa nelivuotiskausittain neuvottelut strategisista tavoitteistaan. Kokeilun etenemisestä ja sen vaikutuksista ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoon ja järjestäjien toimintaedellytyksiin sekä opiskelupaikkojen saatavuuteen alueellisten tarpeiden ja huoltovarmuuden näkökulmasta raportoidaan eduskunnalle kokeilun puolivälissä.

Esi- ja perusopetuksen osalta valtio myöntää rahoitusta kahden ministeriön kautta. Valtiovarain ministeriön hallinnoima kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoitus on laskennallista ja yleiskatteellista rahoitusta, jolloin kunnat päättävät itse rahoituksen kohdentamisesta tarjoamiinsa palveluihin. Valtionosuus ei kuitenkaan riitä kaikkien kustannusten kattamiseen, sillä peruspalvelujen valtionosuusprosentti on ollut noin 25 vuonna 2025. Tämä tarkoittaa, että kunnat rahoittavat itse kustannuksista 75 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) myöntää rahoitusta täydentämään perus palvelujen valtionosuutta niiltä osin kuin edellä mainittu valtionosuus järjestelmä ei ota huomioon kustannuseroja. Täydentävä valtionosuusrahoitus, kuten esimerkiksi pidennetyn oppi velvollisuuden ja valmistavan opetuksen rahoitus, maksetaan täysi määräinenä valtion osuusrahoituksena oppilas- tai muun suoritämäärän perusteella. OKM:n rahoitus esi- ja perusopetukseen kattaa n. 530 miljoonaa euroa (2025 taso). Valtionosuuksiin tehdyt pysyvät leikkaukset ovat kaventaneet koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia laadukkaan koulutuksen toteuttamiselle. Vaikka koulutuksen rahoitusta on kasvatettu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessakin hanke rahoituksella, perus rahoituksen tippuminen on johtanut ryhmäkokojen kasvattamiseen, tuntikehyksen leikkaamiseen ja sijaiskuluissa säästämiseen.

Yhtenä pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen tason vaikiinnuttaminen. Tasa-arvorahoitusta on jaettu kuntiin hallitus kauden alusta alkaen noin 48 miljoonaa euroa vuosittain. Tasa-arvorahoituksen taso nousee noin 75 miljoonaan euroon vuonna 2027.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (korkeakoulutus)

Ville Heinonen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste, toiminnanohjauksen kokeilu)

Hanna Salokaarto, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö (esi- ja perusopetus)

Lausuma 17. Hallitus varmistaa koulutuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminnan oppilas- ja opiskeluhuollon oikea-aikaisen saatavuuden turvaamiseksi.

Lausumassa todettu koulutuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta oppilas- ja opiskelijahuollon oikea-aikaisen saatavuuden turvaamiseksi on toteutunut ministeriöiden yhteisessä opiskeluhuollon kokonaisuutta koskevassa selvityksessä v. 2024. Yhteistoimintaa on tuettu tiedottamalla sekä koulutuksen että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita opiskeluhuoltoa koskevien selvitysten tuloksista. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosille 2023–2025 yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen jaettuun valtionavustusten käytöstä annettujen selvitysten mukaisesti yhteistoiminta on jatkuvasti vahvistunut ja kehittynyt, vaikka yhteistyössä on edelleen myös kehitettävää. Eri selvitysten keskeisten havaintojen pohjalta koulutuksen järjestäjien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminnan kehittämistä tullaan jatkamaan sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen ja Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä selvityksistä saatua tietopohjaa hyödyntäen.

Esitämme, että lausuma poistetaan.

Merja Mannerkoski, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (esi- ja perusopetus)

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste)

Nuorisolain muuttaminen HE 107/2022 vp – EV 109/2022 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi tutkittuun tietoon perustuen Harrastamisen Suomen mallin toimivuutta sekä nuorten että harrastusta järjestävien toimijoiden kannalta ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin tarvittavien lainmuutosten valmistelemiseksi.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjataan, että Harrastamisen Suomen mallia koskeva lainsäädäntö arvioidaan. Tämän kirjauksen toimeenpanemiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi kaksi erillistä, mutta toisiaan täydentävää arviointia Harrastamisen Suomen mallin toimivuudesta. Mallista on säädetty nuorisolaissa 1.1.2023 alkaen, joten lain soveltamisesta on kertynyt kokemusta kolmen lukuvuoden ajalta. Arvioinnit toteuttivat Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi), joka arvioi lain toimivuutta sekä Motiva Oy, joka arvioi mallin vaikutusta nuorten hyvinvointiin ja harrastavuuteen väestötasolla. Arvioinnit julkaistaan 17.6.2026.

Karvin arvioinnin mukaan Harrastamisen Suomen malli vastaa hyvin perimmäisiin nuorisolakiin kirjattuihin tavoitteisiinsa. Se edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja sen avulla yhä useammalla lapsella ja nuorella on harrastus. Kuntien koordinaattorit kokivat nuorisolakiin kirjaamisen edistäneen yhdenvertaisempia harrastamisen mahdollisuuksia. Harrastusten järjestäjät näkivät harrastamisen ilon ja hyvinvoinnin mallin tärkeimpänä vahvuutena. Kokonaisuudessaan mallin voidaan sanoa vaikuttaneen kuntien toimintaan. Sekä koordinaattorit että harrastusten järjestäjät kokivat yhteistyön harrastusten järjestämisessä toimivan hyvin. Kehittämissuosituksina arvioinnissa nostetaan esiin mm. mallin laissa tehtyjen rajauksen tarkastelu kuten harrastusten järjestäminen kesken koulupäivän sekä malliin osallistuvien oppilaiden laajentaminen kaikkiin ikäryhmiin. Lisäksi rahoitushakuun, erikokoisten kuntien yhdenvertaisuuteen ja valtakunnalliseen tiedonkeruuseen liittyy kehittämissuosituksia.

Motivan arvioinnin mukaan väestötason tarkastelussa voidaan sanoa, että malli on saavuttanut laajan kattavuuden sekä kuntien, koulujen että harrastavien nuorten osalta. Väestötason tarkastelussa nuorten harrastaminen, elämäntyytyväisyys ja sosiaaliset suhteet kehittyivät myönteisemmin niissä kunnissa, joissa on Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa kuin vertailukunnissa. Koululaiskyselyn tulokset tukevat kuvaa myönteisestä kehityksestä: harrastukseen osallistuneet oppilaat raportoivat useammin mieluisasta harrastuksesta ja ilon kokemuksista harrastuksen jälkeen. Motivan kehittämissuosituksia nostavat esiin erityisesti mitattavien tavoitteiden sekä valtakunnallisen tiedonkeruun puuttumisen.

Arviointiraporttien kesäkuussa tapahtuvan julkaisemisen jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriössä on tarkoitus pohdita kehittämissuosituksen toimeenpanoa.

Harrastamisen Suomen mallista tehtiin vaikuttavuuden mittaamisen pilottihanke lukuvuonna 2024-2025 yhteistyössä Me-säätiön kanssa. Tulosten mukaan malli lisää harrastamista ja kokoaa hyvin yhteen eri perhetaustoista tulevia lapsia ja nuoria. Sosioekonomiset riskitekijät, kuten pitkäaikainen työttömyys, pienituloisuus tai vanhempien matala koulutustaso (enintään perusasteen koulutus), näkyvät lasten mahdollisuuksissa osallistua harrastuksiin. Kuitenkin Harrastamisen Suomen mallin ryhmät onnistuvat yhdistämään eri taustoista tulevia lapsia ja nuoria: 59 % osallistujista tulee perheistä ilman sosioekonomisia riskitekijöitä; 29 %:lla on yksi riskitekijä; 12 %:lla on useampi kuin yksi sosioekonominen riskitekijä. Malli myös parantaa niiden lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia, joilla on aiemmin ollut haasteita harrastukseen pääsyssä, erityisesti pienituloisissa ja yhden vanhemman perheissä. Lisäksi lapset ja nuoret kokevat Harrastamisen Suomen mallin harrastuksissa merkittävästi vähemmän kiusaamista ja syrjintää kuin koulussa tai muuten elämässään.

Henni Axelin, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi mahdollisimman pian nuorisolain toimivuutta ja antaa siitä sivistysvaliokunnalle selvityksen.

Ryhtyessään valmistelemaan lakia nuorisolain muuttamisesta vuoden 2020 alussa, opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi osana säädösvalmisteluprosessia, että laki oli osoittautunut kokonaisuutena katsoen selkeäksi ja käytännössä toimivaksi, lukuun ottamatta eräitä laissa olevia yhteisöjen valtionapukelpoisuutta ja avustusprosessia koskevia säännöksiä, joita olisi tarpeen tarkistaa. Lisäksi lakiin katsottiin tarpeelliseksi valmistella uutena asiana säännökset Harrastamisen Suomen mallista.

Nuorisolain muutetut ja lisätyt säännökset tulivat voimaan vuoden 2023 alussa. Säännösten toimivuutta on mahdollista ja tarkoituksenmukaista arvioida, kun niiden soveltamisesta on kertynyt kokemuksia riittävältä ajalta, käytännössä joidenkin vuosien ajalta. Lain toimivuuden arviointi on käynnistetty virkatyönä keväällä 2026 ja arvio valmistuu loppuvuoden aikana. Selvitys asiasta voidaan antaa sivistysvaliokunnalle sen jälkeen.

Henni Axelin, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tekijänoikeuslain muutostarpeet HE 313/2022 vp – EV 312/2022 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikkumavaran mahdollistamissa puitteissa.

Tekijänoikeuslain toimivuuden kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriössä jatketaan asiakohtaisesti lain muutostarpeiden tarkastelua. Tässä tarkastelussa ja asioiden arvioinnissa otetaan huomioon Suomen kansainväliset sitoumukset, EU:n lainsäädäntö sekä kansallinen liikkumavara. Osana lain jatkuvaa uudistamista ministeriössä on myös arvioitu, miltä osin lakia olisi tarpeen muuttaa seuraavalla hallituskaudella.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön arvio on, että tekijänoikeuslain kokonaisuudistuksella ei ole merkittävästi mahdollista lisätä lain selkeyttä ja ymmärrettävyyttä ja että sen vuoksi on syytä keskittyä lain asiakohtaisiin osittaisuudistuksiin. Osana tekijänoikeuslainsäädännön kehittämisen jatkuvaa prosessia ministeriössä on arvioitu myös lain muutostarpeita seuraavalle hallituskaudelle.

Tekijänoikeudellisen koulutuksen, osaamisen ja tiedottamisen lisääminen sekä tekijänoikeuden digitaalisen infrastruktuurin kehittäminen sisältyvät kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon tulevina vuosina.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

E-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksia koskevat säännökset HE 46/2023 vp – EV 80/2023 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta koskevien säännösten toimivuutta korvausoikeuden piirissä olevien eri oikeudenhaltijoiden kannalta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin korvausoikeuden jatkokehittämiseksi.

Ministeriön taholta on todettu, että säännösten arvioidaan toimivan tarkoitetulla tavalla, eikä tarvetta jatkokehittämiseen ole.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Lausuma 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuuden sisällyttää verkkokirjahyllyjen käyttäminen e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksen piiriin.

Sivistysvaliokunnalle on toimitettu asiasta selvitys, jonka johtopäätöksenä on, että verkkokirjapalveluiden kirjastokäytöstä ei ole mahdollista säätää nykyistä e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta vastaavaa korvausta.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 114/2024 vp – EV 167/2024 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus kerää tietoa opetusryhmien koosta ja niissä erilaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden määrästä ja sekä pienryhmien että erityisluokkien määrän kehityksestä ja kerätyn tiedon perusteella seuraa oppilaiden saaman tuen toteutumista ja sitä, onko lainsäädännöllä päästy niihin tavoitteisiin, jotka sille on asetettu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut toimenpiteitä oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistetun lainsäädännön toteutumisen seuraamiseksi kehittämällä rekisteripohjaista kansallista tiedonkeruuta ja sen rinnalla summata-soisia kustannus- ja tilastotiedonkeruita. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tietopohjaa on kehitetty siiten, että sillä mahdollistetaan kansallisesti kattava kokonaiskuva uudistettujen tukimuotojen ja tukitoimien toteutumisesta. Näihin sisältyvät tiedot opetusryhmien koosta, oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden määrästä sekä pienryhmien ja erityisluokkien määrästä. Tiedonkeruiden kokonaisuus hyödyntää jo tällä hetkellä käytössä olevia tiedonkeruujärjestelmiä, -prosesseja ja ajankohtia. Tavoitteena on uudistuksen seurantaan tukevat luotettavat aikasarjat tuen toteutumista kuvaavista keskeisistä tiedoista.

Tukea koskevia päätöksiä on tallennettu Koski-tietovarantoon 1.8.2025 alkaen ja tallennetun tiedon perusteella on mahdollista tarkastella oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden määrän kehitystä Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta. Tarkempaa tietoa mm. opetusryhmien koosta, pienryhmien ja erityisluokkien määrän kehityksestä on kerätty kouluilta tiedonkeruulla ensimmäisen kerran loppusyksystä 2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2026 alusta kolmevuotisen tutkimuksen, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja toteutusta sekä jatkokehittämistarpeita sekä esiopetuksessa että perusopetuksessa. Tutkimus tarkastelee tuen suunnittelua ja päätöksentekoa sekä uudistettujen tukimuotojen ja tukitoimien järjestämistä ja toteuttamista esiopetuksen toimintayksiköiden ja koulujen käytännössä. Tutkimuksen toteuttaa Jyväskylän yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston ryhmittymä, ja sen ensimmäisiä tuloksia saadaan väliraportoinnissa vuoden 2027 lopussa. Tutkimuksen loppuraportti tuloksineen julkaistaan vuoden 2028 lopussa.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää tuen toimivuuden ja jatkumon koulutusasteelta toiselle siirtäessä sekä oppilaan ollessa kahden eri lainsäädännön tuen piirissä ja ryhtyy tarvittaviin toimiin säädösten yhtenäistämiseksi.

Oppimisen tuen lainsäädännön osalta jatkumoa on rakennettu esi- ja perusopetuksen välillä sekä perusopetuksen ja toisen asteen välillä. Uudistettu perusopetuslaki sisältää samanlaisia periaatteita tukitoimien järjestämisestä kuin varhaiskasvatukseen sisältyvät lapsen pedagogiset ja rakenteelliset tukimuodot sekä lapselle annettavat tukipalvelut. Esiopetuksen kannalta olennaiseen asiakirjakokonaisuuteen on muodostettu yhdenmukaisuutta varhaiskasvatustilaisissa säädettyihin tuen asiakirjoihin siten, että perusopetuslain mukaisesti käytetään jatkossa yhtä suunnitelmaa sekä yhtä päätöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2026 alusta kolmevuotisen tutkimuksen, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja toteutusta sekä jatkokehittämistarpeita sekä esiopetuksessa että perusopetuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastelee selvitys- ja seurantatiedon pohjalta varhaiskasvatustilain mahdollisia päivitystarpeita tulevia hallituskausia ajatellen. Toisen asteen koulutuksia koskevan oppimisen tuen lainsäädännön seurantatiedon perusteella tarkastellaan jatkumon toteutumista perus- ja toisen asteen välillä. Koulutusasteiden nivelvaiheissa ja siirtymissä tarvittavien tietojen yhteensopivuutta kartoitetaan ja kehitetään.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa laajasti lain toimeenpanoa ja vaikutuksia, ottaen huomioon oppimisen tuen toteutuminen ja uudistukseen osoitetun rahoituksen kohdentuminen, ja seuraa erityisopettajien ja erityisluokanopettajien saatavuutta lain tavoitteiden saavuttamiseksi sekä antaa lain toimeenpanosta ja sen tavoitteiden toteutumisesta säännöllisesti selvityksiä sivistysvaliokunnalle vuodesta 2027 lähtien.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2026 alussa kolmevuotisen tutkimuksen, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja toteutusta sekä jatkokehittämistarpeita.

Ryhmäkohtaisen tuen toteutumista seurataan jo vuoden 2025 syksystä alkaen valtionosuusjärjestelmän suorite- ja kustannustiedonkeruiden kautta. Näissä opetuksen järjestäjien tulee ilmoittaa vuosittain esiopetuksen ja perusopetuksen toteutuneet ryhmäkohtaiset tukiopetustunnit, opetuskielen tukiopetustunnit ja erityisopettajan ryhmäkohtaiset opetustunnit sekä niiden kustannukset. Lisäksi Tilastokeskuksen toteuttamassa tiedonkeruussa koulut

ilmoittavat vuosittain pienryhmien ja erityisluokkien lukumäärät, oppilasmäärät ja keskimääräiset luokkakoot. Jatkossa kansallisesti kerätään tietoa myös oppilaskohtaista tukea koskevien päätösten määrästä.

Erityisopettajien ja erityisluokanopettajien lukumäärää kouluissa kartoitetaan lisäksi Tilastokeskuksen erillistiedonkeruulla syksyllä 2025. Tiedonkeruun aineisto on valmistunut touko-kesäkuun vaihteessa 2026 ja sen hyödyntämistä raportoinnissa valmistellaan.

Uudistuksen toimeenpanon tukeen, vaikutusten seurantaan ja tiedonkeruiden kehittämiseen on varattu yhteensä 5,5 miljoonaa euroa vuosille 2025-2027. Määräraha jaksotetaan kolmelle vuodelle, joten opetus- ja kulttuuriministeriön momentille 29.10.20 siirretään 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja 2 miljoonaa euroa vuonna 2026 ja 2 miljoonaa euroa vuonna 2027. Määräraha mahdollistaa kattavan seurannan sekä opetushenkilöstön saatavuuden osalta, että laajemmin lain tavoitteiden toteutumisen osalta.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa opetuksen järjestäjien perusteelliseen perehdytykseen uudistuksen sisältöihin ja siten lain tavoitteiden ja soveltamisen mahdollisimman hyvään toteutumiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut valtakunnalliset koulutukset heti lain hyväksymisen jälkeen tammi-helmikuussa 2025. Koulutuksia järjestettiin viikoittain siten, että mahdollistettiin mahdollisimman kattava osallistuminen valtakunnallisesti.

Tämän lisäksi Opetushallitus on toteuttanut useita kansallisia verkkokoulutuksia opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanon tueksi. Koulutuksia järjestettiin keväällä 2025 ja syksyn 2025 alussa. Koulutuksia on jatkettu opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen yhteistyönä syksyllä 2025 ja keväällä 2026.

Opetushallitus sekä opetus- ja kulttuuriministeriö ovat myös valmistelleet yhteistyössä kansalliset oppimisen tuen lomakemallit, jotka Opetushallitus on julkaissut verkkosivuillaan keväällä 2025. Mallilomakkeet toimivat opetuksen järjestäjille keskeisenä tukimateriaalina ja työvälineenä tuen oppilaskohtaisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut lainsäädäntöä avaavaa informaatio-ohjausta monipuolisin keinoin toteutettavaksi: ministeriö on julkaissut lainsäädäntöön perehdyttäviä videoita sekä kattavan usein kysytyjen kysymysten sivuston vastauksineen. Usein kysytyjä kysymyksiä vastauksineen on lisätty ja päivitetty kevään 2026 aikana kentältä esiin nousseiden kysymysten mukaan.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppimisen tuki lukiokoulutuksessa HE 159/2024 vp - EV 145/2023 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö tekee selvityksen oppimisen tuen toteutumisesta lukiokoulutuksessa kolme vuotta muutosten voimaantulon jälkeen.

Lukiolain säännöksiä oppimisen tuesta on muutettu 1.8.2025 voimaan tulleilla säännöksillä. Uuden lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen tässä laissa tarkoitettujen opintojen aikana. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiovetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Muutos parantaa opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamista tarkoituksenmukaisimmilla tuenmuodoilla eli tuen kohdentumista oikein sekä myös selkeyttämällä tuen eri muotojen menetelmiä.

Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

Lausuman mukaan oppimisen tuen toteutumista on selvitettävä kolmen vuoden päästä muutosten voimaantulosta eli syksyllä 2028. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee tuolloin tekemään selvityksen oppimisen tuen toteutumisesta lukiokoulutuksessa.

Maria Soininen, hallitussihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö

Toiminnanohjauksen kokeilu ja oppimisen tuki ammatillisessa koulutuksessa HE 161/2024 vp – EV 180/2024 vp

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ammatillisen koulutuksen kokeilun etenemistä ja arvioi kokeilulain puolivälissä uudistuksen vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkostoon ja järjestäjien toimintaedellytyksiin sekä opiskelupaikkojen saatavuuteen alueellisten tarpeiden ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Koulutuksen arviointikeskus Karvi toteuttaa ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilua koskevan seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksen. Tutkimus toteutetaan siten, että tietoa kokeilun etenemisestä ja tuloksista saadaan vuosittain. Tutkimuksen pohjalta laaditaan eduskunnalle raportti kokeilun puolessa välissä. Karvin tutkimus tulee kattamaan myös mahdolliset vaikutukset koko ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoon ja toimintaedellytyksiin. Kokeilua koskevan lain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi käynnistää myös muita tutkimuksia.

Ville Heinonen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 2. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö tekee selvityksen oppimisen tuen toteutumisesta ammatillisessa koulutuksessa kolme vuotta muutosten voimaantulon jälkeen.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen tavoitteena on varmistaa opiskelijoiden tarpeen mukaiset tukitoimet tutkinnon suorittamiseksi ja opiskelijoiden oikeus tarvittavaan tuenmuotoon. Ammatillisen koulutuksen lakiin on valmisteltu säännösmuutokset, joilla vahvistetaan opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen ja ne tulevat voimaan 1.8.2026. Nykyiset oppimisvalmiuksia tukevat opinnot korvataan uudella matalan kynnyksen oikeudella oppimisen tukeen sekä uudistetaan opiskelijan oikeutta erityiseen tukeen vahvistamalla opiskelijan oikeutta erityisopetukseen.

Uudistuksen myötä opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen osana tutkintokoulutusta. Oppimisen tuki on opettajan antamaa tukiovetusta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön antamaa tukea ja ohjausta, mitä opiskelija tarvitsee tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Oppimisen tukea tulee olla opiskelijoille saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistää opiskelijoiden osaamista, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia. Oppimisen tukea voidaan antaa matalalla kynnyksellä ilman hallintopäätöstä, mikä vähentää koulutuksen järjestäjien hallinnollisen työn määrää.

Lisäksi säädetään oikeudesta erityiseen tukeen. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien, sairauden tai vamman vuoksi säännöllistä ja pitkäaikaista erityisopetusta tutkinnon tai koulutuksen mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, eikä oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarpeiden kannalta. Erityinen tuki on erityisopettajan antamaan erityisopetusta. Lisäksi erityinen tuki on erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta sekä opiskelijan tarvitsemia muita erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityisopettajan roolia erityisen tuen antamisessa korostetaan, millä varmistetaan, että opiskelijat saavat tarpeisiinsa nähden laadukasta koulutusta ja vahvistetaan erityisopetuksen vaikuttavuutta ammatillisessa koulutuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee yhdessä Opetushallituksen kanssa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä oppimisen tuen ja erityisen tuen uudistuksen toimeenpanossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee selvityksen oppimisen tuen kokonaisuuden toteutumisesta ammatillisessa koulutuksessa kolme vuotta muutosten voimaantulon jälkeen eli syksyllä 2029, jolloin voidaan arvioida uudistuksen toimivuutta.

Anne Ekroth, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n ja perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta HE 163/2024 vp - EV 156/2024 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja seuraa, miten oppimisen tuki toteutuu jatkossa myös kaikissa valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt toimenpiteitä oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistetun lainsäädännön toteutumisen seuraamiseksi kehittämällä rekisteripohjaista kansallista tiedonkeruuta ja sen rinnalla summata-soisia kustannus- ja tilastotiedonkeruita. Kaikki tiedonkeruut sisältävät myös valtion kouluissa ja harjoittelukouluissa toteutettavan oppimisen ja koulunkäynnin tuen.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tietopohjaa kehitetään siten, että sillä mahdollistetaan kansallisesti kattava kokonaiskuva oppimisen tuen toteutumisesta. Tiedonkeruiden kokonaisuus hyödyntää jo tällä hetkellä käytössä olevia tiedonkeruujärjestelmiä, -prosesseja ja ajankohtia. Tavoitteena on uudistuksen seurantaan tukevat luotettavat aikasarjat tuen toteutumista kuvaavista keskeisistä tiedoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuoden 2026 alusta kolmevuotisen tutkimuksen, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja toteutusta sekä jatkokehittämistarpeita sekä esiopetuksessa että perusopetuksessa. Tutkimuksen otokseen sisältyy myös valtion kouluja ja harjoittelukouluja.

Erja Vitikka, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kulttuuripoliittinen selonteko VNS 8/2024 vp - EK 31/2025 vp

Eduskunta edellyttää, että

Lausuma 1. hallitus antaa kevätistuntokauden 2026 loppuun mennessä sivistys valiokunnalle selvityksen selonteon toimeenpanosuunnitelmasta, jonka valmisteluun otetaan mukaan kulttuuri- ja luovien alojen toimijat ja valmistelussa huomioidaan sivistysvaliokunnan mietinnössään esittämät kannanotot ja muut huomiot;

Lausuma 2. toimeenpanosuunnitelmassa painopistealueina ovat luovan alan elinkeinotoiminta ja kasvustrategia luovien alojen BKT-osuuden nostamiseksi mukaan lukien luovien alojen viennin edistäminen ja kansainvälisten rakenteiden vahvistaminen sekä taide- ja kulttuuripalveluiden alueellinen saatavuus ja saavutettavuus – kulttuuri joko kaisen oikeutena, tekijänoikeuksien ja kulttuurialan toimijoiden toimeentulon edistäminen, kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen osana henkistä kriisinkestävyyttä ja resilienssiä, lastenkulttuuri sekä lasten ja nuorten osallisuus, terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen taide- ja kulttuuripalveluilla sekä kulttuuripalveluiden merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä ja integraatiossa;

Lausuma 3. toimeenpanosuunnitelmassa kiinnitetään erityinen huomio lasten ja nuorten yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin osallistua laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, sekä lasten ja nuorten saavutettaviin ja saatavilla oleviin taide- ja kulttuuripalveluihin sekä harrastusmahdollisuuksiin kaikkialla Suomessa;

Lausuma 4. toimeenpanosuunnitelmassa sitoudutaan konkreettisiin ja pitkäjänteisiin toimiin taiteen ja kulttuurin rahoitustason nostamiseksi, kulttuurin elinvoimaisuuden vahvistamiseksi, kuten rahoituslähteiden monipuolisuuden kehittämiseksi, rahoituksen ennakoitavuuden lisäämiseksi ja luovien alojen sekä kulttuuritoimijoiden toimeentulon ja sosiaaliturvan parantamiseksi;

Lausuma 5. toimeenpanosuunnitelmassa osana alan kasvun mahdollistamista vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennysoikeus. Kehitetään uusia ja kestäviä kulttuurin rahoitustapoja, millä vahvistetaan julkisen ja yksityisen sektorin rahoittajayhteistyötä sekä vahvistetaan rahoittajien osaamista kulttuurialoista sekä kehitetään tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta palvelemaan paremmin luovia aloja. Varmistetaan, että kulttuuri- ja luovien alojen toimijoilla on osaamista yrittäjyyteen ja taloudelliseen toimintaan;

Lausuma 6. toimeenpanosuunnitelmassa otetaan huomioon selonteosta poiketen myös sillan rakentajat kuten galleristit, kääntäjät ja agentit sekä museot, kulttuuriympäristötyö ja arkkitehtuuri;

Lausuma 7. toimeenpanosuunnitelman valmistelussa kiinnitetään huomiota kulttuurin ja taiteen alueelliseen ja paikalliseen saatavuuteen, sekä saavutettavuuteen kansalliskielillä. Lisäksi valmistelussa kiinnitetään huomiota taiteen vapaan kentän työllisyyteen ja alan toimintaedellytysten paranemiseen. Tehtävänä on huolehtia paitsi taiteen vapaudesta myös tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävydestä ja työmarkkinan toimivuudesta;

Lausuma 8. toimeenpanosuunnitelmassa vahvistetaan sivistystä ja vaalitaan kulttuuriperintöä huolehtien myös kansallisten julkisten taide- ja kulttuuri-instituutioiden toimintaedellytyksistä, jotta näiden rooli osana kulttuurin infrastruktuuria pysyy yllä ja tekee Suomesta kokoaan merkittävämmän kulttuuritoimijan;

Lausuma 9. toimeenpanosuunnitelmassa huolehditaan tekijöiden aseman turvaaminen kehittämällä tekijänoikeuslainsäädäntöä, ajamalla ajantasaista EU-sääntelyä ja sen käyttöönottoa Suomessa ja valvotaan oikeuksien toteutumista. Varmistetaan tasavertaiset neuvotteluasemat luovien sisältöjen tekijöille ja sisältötuotantoyrityksille. Tekoäly ja digitalisaatio ilman riittävää sääntelyä ja korvausmekanismeja haastavat perinteiset tekijänoikeudet ja hapertavat taiteilijoiden tulonmuodostusta. Vahvistetaan kulttuuri- ja luovan alan toimijoiden tekoälyosaamista ja tekoälyinnovaatioiden kehittämistä;

Lausuma 10. toimeenpanosuunnitelman osana seurataan ja arvioidaan laadittujen politiikkaohjelmien toimeenpanoa. Varmistetaan, että taiteen ja kulttuurin strategista asemaa käsitellään valtionhallinnossa yhteistyössä keskeisten ministeriöiden kanssa ottaen huomioon eri politiikka-alat, kuten talouspolitiikka, hyvinvointi- ja terveyspolitiikka, sekä turvallisuuspolitiikka ja että luovat alat nostetaan elinkeinopolitiikan yhdeksi painopistealaksi;

Lausuma 11. toimenpidesuunnitelmassa tulee huolehtia poikkihallinnollisesta yhteistyöstä taidehallinnon ja elinvoimakeskusten sekä toisaalta opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoministeriön välillä luovien alojen BKT-osuuden nostamiseksi, sekä kulttuuria koskevan tietopohjan vahvistamisesta kehittämällä kulttuurin valtakunnallista tilastointia. Kulttuuripoliittisesta selonteosta ja sen toimeenpanosta tehdään tutkittuun tietoon pohjaava seuranta;

Lausuma 12. hallitus valmistelee yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollisen kansainvälistymisstrategian, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tuki- ja rahoitusjärjestelmien yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaana ja agenttuuriosaamisen vahvistaminen, luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuuri osana ulkosuhteita sekä maakuvatyötä.

Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelma valmistui helmikuussa 2026. Siihen kirjattiin eduskunnan kannan mukaiset painopisteet ja toimenpiteet. Kullekin toimenpiteelle määriteltiin aikataulu, vastuutahot sekä keskeiset yhteistyötahot. Eduskunnan kannan mukaiset prioriteetit on sisällytetty kulttuurin arvoketjun mukaisiin toimenpidetaulukoihin. Toimeenpanon onnistumiselle keskeistä on se, että toimenpiteitä tehdään yhdessä eri hallinnon alojen kanssa.

Keväällä 2026 järjestettiin tiede- ja kulttuuriministerin johdolla kahdeksaan kaupunkiin jalkautunut poikkihallinnollinen Kulttuurikierrros, jonka aikana kerättiin palautetta toimeenpanosuunnitelmasta. Samalla toimialalta pyydettiin esimerkkejä suunnitellusta toimeenpanosta. Kierrros toteutettiin yhteistyössä sivistyshallinnon neljän viraston, Kultury:n ja Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskus Cuporen kanssa. Kiertueella järjestettiin lisäksi 47 Kansallista dialogia Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon liittyen. Kerätty palaute käsiteltiin ministeriön ja virastojen yhteisessä palautetapaamisessa.

Johanna Vuolasto, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Perusopetuslain muuttaminen (Mobiililaitteiden käytön rajoittaminen kouluissa) HE 212/2024 vp – EV 42/2025 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan sivistysvaliokunnan edellyttämää selvitystä mobiililaitteiden käyttöä koskevien rajoitusten vaikutuksista Suomessa ja ulkomailla.

Marja Penttilä, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varhaiskasvatuksen palveluseteli HE 54/2025 vp – EV 111/2025 vp

Varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki tuli voimaan 1.1.2026. Lain siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa olevat palvelusetelit on saatettava palvelusetelin myöntäneen kunnan toimesta tämän lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2026. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa rekisteriaineistoja hyödyntäen uuden lain vaikutuksia lasten ja palveluntuottajien määrän kehitykseen yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan kautta saadaan rekisteritietoa siitä, missä määrin lapset ovat yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä sekä palvelusetelin käytöstä kunnissa. Tietoa myönnettyistä palveluseleleistä on lisäksi saatavissa tilastopalvelu Vipusesta.

Anne-Marie Brisson, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tilaukoulutus ja lukuvuosimaksut toisen asteen koulutuksessa HE 143/2025 vp – EV 158/2025 vp

Lausuma 1: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tilaukoulutus markkinoita ja ehkäisee ja puuttuu määrätietoisesti ilmenneisiin epäterveisiin ilmiöihin, kuten ihmiskauppaan ja kynnyksrahojen perimiseen.

Ammatillisen koulutuksen tilaukoulutusta koskevia säännöksiä on muutettu 1.8.2026 voimaan tulevilla säännöksillä. Tilaukoulutusta koskevia säännöksiä muutettiin siten, että jatkossa koulutuksen järjestäjä ei saa järjestää tilaukoulutusta, jos tilaajan tarkoituksena on välittää opiskelijoita tutkinto-opiskelijoiksi siten, että opiskelijoiden välittäminen on voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tilaukoulutusta koskevassa sopimuksessa on määritelty tilaukoulutukseen osallistuvan oikeudet ja velvollisuudet ja että tilaukoulutukseen osallistuvat tuntevat ne. Sääntelyn tarkoituksena on suojata opiskelijoita vilpillisiltä välikäsilä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tilaukoulutusmarkkinoita ja harkitsee tarpeellisia toimenpiteitä, joilla voidaan ehkäistä epäterveitä ilmiöitä.

Ministeriö on keväällä 2026 nimittänyt opiskelijahauissa käytettävien koulutusagenttien toimintaa koskevan työryhmän. Työryhmän toimikausi on 1.4.2026–15.12.2026. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja esittää toimenpiteitä, joilla puututaan kansainvälisten opiskelijahauissa käytettävien agenttien toiminnassa havaittuihin epäkohtiin

opiskelijoiden oikeuksien turvaamiseksi sekä prosessin eettisyyden, läpinäkyvyyden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Lisäksi toiselle asteelle otetaan käyttöön lukuvuosimaksut kolmansista maista Suomeen opiskelutarkoituksessa tuleville opiskelijoille 1.8.2026 voimaan tulevilla säännöksillä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee kolme vuotta lainsäädännön voimaantulon jälkeen antamaan selvityksen tilauskoulutusta ja lukuvuosimaksuja koskevien muutosten vaikutuksista toisen asteen koulutuksen järjestämiseen.

Anna Kankaanpää, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuma 2: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa sivistysvaliokunnalle selvityksen tilauskoulutusta ja lukuvuosimaksuja koskevien muutosten vaikutuksista koulutuksen järjestämiseen kolme vuotta lainsäädännön voimaantulon jälkeen.

Toiselle asteelle otetaan käyttöön lukuvuosimaksut kolmansista maista Suomeen opiskelutarkoituksessa tuleville opiskelijoille 1.8.2026 voimaan tulevilla säännöksillä. Lisäksi ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä on muutettu 1.8.2026 voimaan tulevilla säännöksillä.

Tilaukoulutusta koskevia säännöksiä muutettiin siten, että jatkossa koulutuksen järjestäjä ei saa järjestää tilaukoulutusta, jos tilaajan tarkoituksena on välittää opiskelijoita tutkinto-opiskelijoiksi siten, että opiskelijoiden välittäminen on voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tilaukoulutusta koskevassa sopimuksessa on määritelty tilaukoulutukseen osallistuvan oikeudet ja velvollisuudet ja että tilaukoulutukseen osallistuvat tuntevat ne. Sääntelyn tarkoituksena on suojata opiskelijoita vilpillisiltä välikäsiltä.

Lausuman mukaan valtioneuvosto antaa sivistysvaliokunnalle selvityksen tilauskoulutusta ja lukuvuosimaksuja koskevien muutosten vaikutuksista koulutuksen järjestämiseen kolme vuotta lainsäädännön voimaantulon jälkeen. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee tuolloin antamaan selvityksen muutosten vaikutuksista toisen asteen koulutuksen järjestämiseen.

Anna Kankaanpää, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Crista Grönroos
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Andreas Elfving
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Johanna Mantere
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Toni Ahva
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emma Hannonen
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Elsi Juupaluoma
 OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Laura Ollila
 OKM KPE Kansliapäällikön esikunta
 OKM NUOLI Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto
 OKM KUPO Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto
 OKM VAPOS Varhaiskasv. perusopet. ja vapaan sivistystyönos

OKM KAS Kansainvälisten asiain sihteeristö
OKM TAL Talousyksikkö
OKM HAL Hallintoyksikkö
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
OKM LAMOS Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto